

Кравцова Я.В.

здобувачка вищої освіти

спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

Полтавської державної аграрної академії,

м. Полтава, Україна

Науковий керівник: Мирна О.В., к.е.н., доцент,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,

Полтавської державної аграрної академії,

м. Полтава, Україна

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В сучасний період розвитку української державності, питання бюджетної децентралізації є досить актуальним, оскільки саме вона є однією з ключових перед умов для ефективної діяльності органів місцевої влади. Оптимальний перерозподіл повноважень та фінансових ресурсів між центральними та місцевими органами влади та самоврядування це одне з найбільш проблемно актуальних питань у контексті підвищення ефективності бюджетної системи України. Система бюджетних відносин, що раціонально побудована та збалансована є гарантією дієвості економічної та соціальної політики держави, адже від відповідного забезпечення перерозподілу значних фінансових ресурсів і від гнучкості способів їх використання у значній мірі залежить стабільність економічного розвитку країни.

Згідно «Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [1], метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування через створення системи об'єднаних територіальних громад.

Фактичною основою для стимулювання громад до об'єднання та підвищення їхньої спроможності через механізм переходу бюджетів об'єднаних громад на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом є зміни в Бюджетному кодексі України (БКУ) [2]. У разі об'єднання такі громади наділяються повноваженнями та ресурсами, як у міст обласного значення.

Наразі фінансова спроможність ОТГ опирається на ресурси, що мають внутрішнє походження. Деякі ресурси (інвестиції, благодійна допомога) можуть бути водночас і внутрішніми, і зовнішніми. ОТГ також одержали доступ до інших зовнішніх фінансових ресурсів. Рада об'єднаної територіальної громади має право здійснювати місцеві запозичення до бюджету ОТГ – як внутрішні, так і зовнішні, в тому числі шляхом отримання кредитів (позик) від міжнародних фінансових організацій. У багатьох ОТГ, де є чимало невирішених проблем, тільки за рахунок внутрішніх фінансових ресурсів їх вирішити неможливо, тому варто задуматись про вихід на ринки запозичень, а також залучення інвестицій та інших ресурсів ззовні.

Для фінансування розвитку своєї громади місцеві органи влади можуть залучати кредитні ресурси. Кредитні джерела фінансування місцевого соціально-економічного розвитку мають багато потенційних переваг (можливість отримати значні за обсягами фінансові ресурси, які можна повертати поступово протягом тривалого терміну, прискорення розбудови місцевої інфраструктури тощо), але й супроводжуються значними ризиками (можлива неуспішна реалізація проектів, збільшення боргового навантаження на місцевий бюджет та зменшення фінансування поточних видатків, тощо) та певними складнощами у підготовці документів (наприклад, у разі отримання кредиту від міжнародних фінансових організацій чи додаткових витрат на страхування проекту та його експертизу тощо).

До прикладів бюджетних ресурсів внутрішнього походження можна віднести надходження від податків та зборів, продажу та оренди об'єктів комунальної власності. Найвагомим зовнішнім джерелом бюджетних коштів є Державний бюджет. Зокрема, до бюджетних надходжень зовнішнього

характеру можуть бути віднесені цільові субвенції з Державного бюджету, у т. ч. в рамках виконання державних або регіональних цільових програм, інвестиційних проектів (програм), чи фінансування проектів ОТГ з Державного фонду регіонального розвитку.

Наступною групою ресурсів є – інвестиційні. У світовій практиці вироблено багато механізмів розподілу витрат і ризиків впровадження проектів у сфері місцевого соціально-економічного розвитку між публічним і приватним сектором, зокрема державно-приватне партнерство, податкові стимули для приватного сектору, концесія, місцеві гарантії тощо (табл. 1).

Таблиця 1

Ресурси об'єднаних територіальних громад (ОТГ) за умови нового перерозподілу публічних фінансів між рівнями влади

Податки:	Збори та платежі:	Інші доходи:
1. 60% ПДФО (головний податок, завдяки якому власні доходи в ОТГ зросли в 2–2,5 рази); 2. 25% екологічного податку; 3. 5 % акцизного податку з реалізації підакцизних товарів; 4. 100% єдиного податку; 5. 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності (новий податок для ОТГ, який практично ще не надходить); 6. 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт)	1. державне мито; плата за надання адміністративних послуг; збір за паркування; 2. туристичний збір; орендна плата за користування майном у комунальній власності; рентні плати за користування надрами; 3. 50% грошових стягнень за шкоду довкіллю; 4. 75% коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва; 5. інше	1. різноманітні трансферти (базова дотація, освітня і медична субвенції, капітальні трансферти) – найбільший інтерес для ОТГ; 2. цільові та добровільні внески установ до місцевих фондів охорони довкілля; 3. надходження в рамках програм міжнародної технічної допомоги; 4. кошти пайової участі у розвитку інфраструктури; кошти від відчуження комунального майна; 5. кошти від реалізації безхазяйного майна; місцеві запозичення; 6. інше.

Джерело:[3]

В процесі бюджетної децентралізації важливим є забезпечення чіткого розмежування повноважень, відповідальностей органів влади різних рівнів і збільшення обсягу власних доходів бюджетів територіальних громад, а основним стратегічним завданням реалізації бюджетної децентралізації є забезпечення економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Завдяки багаторазовим оцінкам, визначено, що фінансова децентралізація має позитивний вплив на забезпечення громад фінансовими ресурсами. А об'єднання територіальних громад є об'єктивно позитивним процесом для забезпечення їх сталого розвитку.

Література:

1. Стратегія сталого розвитку «Україна -2020» від 12 січня 2015р. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html> (дата звернення: 20.11.2019 р.).

2. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин/ Верховна Рада України; Закон від 28.12.2014 № 79-VIII. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2456-17 (дата звернення: 20.11.2019 р.).

3. Децентралізація влади URL: <http://decentralization.gov.ua/region> (дата звернення: 20.11.2019 р.).